

DOI: 10.7596/taksad.v7i5.1880

Citation: Küçük, S., & Kaya, E. (2018). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi ile İlgili Hazırlanan Tezlerde Geçen Anahtar Kelimelere Yönelik İçerik Analizi. Journal of History Culture and Art Research, 7(5), 442-456. doi:http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v7i5.1880

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi ile İlgili Hazırlanan Tezlerde Geçen Anahtar Kelimelere Yönelik İçerik Analizi*

Content Analysis of the Keywords in the Dissertations on Teaching Turkish as a Foreign Language

Serhat Küçük¹, Elif Kaya²

Abstract

The aim of this study is to determine the frequency of usage of the keywords in Master's and PhD dissertations prepared between 2010-2017 in the field of teaching Turkish as a foreign language. The sample of the study are 223 dissertations including 178 master's and 45 PhD in total, which are open access in YÖK national dissertation database center and were written between the years 2010-2017. In this study, document analysis method, which is one of the qualitative research methods, was used. As a result of the research, it was concluded that in a total of 39 dissertations, including 36 master's and 3 PhD, there were no keywords. In the dissertations left, the 102 different keywords were determined. Depending on these different keywords the 13 different subjects in general were determined. These subjects address the vocabulary, grammar, culture, idioms and proverbs, basic language skills, Common European Framework References for Languages, motivation-anxiety-adaptation, language learning strategies, textbooks, material-play-activity, assessment-evaluation, teacher competences, student autonomy, methods and techniques, Turkish in Turkey and in the world. All keywords mentioned in dissertations were re-coded according to their subjects. The keywords in the dissertations related to basic language skills were coded and provided additionally. The findings shown in the tables and graphs in the study. However, the references of 223 master's and PhD dissertations were not given in the end of the study in order not to busy too much place in the bibliography of the study.

Keywords: Turkish teaching as a foreign language, Master and PhD dissertations, Keyword, Content analysis.

* Bu çalışma 26-28 Ekim 2018 tarihleri arasında Romanya'da düzenlenen Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresinde sunulan bildirinin genişletilmiş hâlidir.

¹ Dr. Öğr. Üyesi Kocaeli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, E-mail: serhat.kucuk@kocaeli.edu.tr

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Kocaeli Üniversitesi, Yabancılar Türkçe Öğretimi Bölümü, E-mail: kayaelif561@gmail.com

Öz

Bu araştırmanın amacı, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanıyla ilgili 2010-2017 yılları arasında hazırlanmış yüksek lisans ve doktora tezlerindeki anahtar kelimeleri kullanım sıklıklarına göre belirlemektir. Araştırmanın örneklemini, YÖK Tez Merkezinde erişime açık ve 2010-2017 yılları arasında yapılmış olan 178 yüksek lisans ile 45 doktora olmak üzere toplam 223 âdet tez oluşturmaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda; 36 yüksek lisans ve 3 doktora tezi olmak üzere toplam 39 tezde anahtar kelimenin kullanılmadığı görülmüştür. Tezlerde 102 farklı anahtar kelime tespit edilmiştir. Anahtar kelimelerden hareket ederek 'Söz varlığı, dil bilgisi, kültür, deyim ve atasözleri, temel dil becerileri, Avrupa Ortak Çerçeve Programı, motivasyon-kaygı-uyum, dil öğrenme stratejileri, ders kitapları, materyal-oyun-etkinlik, ölçme-değerlendirme, öğretmen yeterlikleri, öğrenci özerkliği, yöntem-teknik, Dünya'da ve Türkiye'de Türkçe' olmak üzere 13 farklı genel konu alanı belirlenmiştir. Tezlerde geçen tüm anahtar kelimeler, konu alanına göre tekrar kodlanarak bütün bir şekilde gösterilmeye çalışılmıştır. Temel dil becerileriyle ilgili yapılan tez çalışmalarında kullanılan anahtar kelimeler ise ayrıca gösterilmiştir. Elde edilen bulgular tablo ve grafiklerle de gösterilmiştir. Ayrıca 223 âdet yüksek lisans ve doktora tezinin açık künyesi, çalışmanın kaynakçasında fazla yer tutmaması için verilmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dil olarak türkçe öğretimi, Yüksek lisans ve doktora tezleri, Anahtar kelime, İçerik analizi.

Giriş

Hızla değişen dünya ile birlikte Türkçeye artan ilginin sonucu olarak ülkemizde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi önem kazanmıştır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimine olan ilgideki artış, bu alana yönelik araştırmalarda da kendini göstermiş ve yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, son yıllarda sıklıkla çalışılan alanların arasında yerini almıştır. Bu bağlamda yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yapılan çalışmaların sayısı da hızla artmaktadır. Gün geçtikçe üniversitelerin yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ile ilgili yüksek lisans ve doktora bölümleri açılmakta ve yapılan tez çalışmalarına yenileri eklenmektedir.

Bilimsel bir çalışma olan tezlerde diğer akademik çalışmalarda olduğu gibi anahtar kelimelere yer verilmiş, böylelikle konu hakkında araştırmacılara 3-6 kelime ile çalışmayla ilgili bilgi aktarımı sağlanmıştır. Anahtar kelimeler, araştırmacıların bilimsel yayın tararken işlerini kolaylaştırdığı gibi alanda hangi konu başlıklarının çalışıldığına dair bilgi de vermektedir (Sevim ve İşcan 2012: 1864). Bilimsel bir çalışmaya ulaşmada kolaylık sağlayan anahtar kelimeler konu içeriğine uygun olarak seçilmelidir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yapılan içerik analizli çalışmalardan bazıları şunlardır:

Demircan ve Ersöz'den (1990) "*Türkçe Öğretimi Kaynakçası*" adlı çalışmada alanla ilgili hazırlanan kitap ve makaleleri incelemişlerdir.

Türkçenin eğitimi ve öğretimi ile ilgili bibliyografya çalışmasının yapıldığı ve 132 lisansüstü tez, 190 makale, 72 kitap, 34 seminer-bildirinin incelendiği bir başka çalışma ise Mert (2002)'e aittir. Bu çalışmada 19 lisansüstü tezin yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ile ilgili olarak hazırlandığı görülmüştür.

Başka bir araştırma Bayraktar (2003) tarafından yapılmıştır ve çalışmada tarihi kaynaklar araştırılarak Türkçenin öğretimi açısından incelenmiştir.

Erdem (2009) tarafından yapılan tarihi kaynakları araştırıldığı çalışmada 25 adet lisansüstü tez incelenmiştir. Erdem (2009) çeşitli dergilerde yayınlanmış olan 121 makaleye ve çeşitli sempozyumlarda sunulan 135 bildiriye de çalışmasında yer vermiştir.

Göçer ve Moğul (2011) tarafından yapılmış olan araştırmada ise yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin tarihsel gelişimi ve bu alanı ilgilendiren tarihi kaynaklar incelenmiştir. Araştırmacılar Türkçe öğretimi üzerine hazırlanan 17 lisansüstü tezi listelemiş ve bu alanda yayınlanmış bazı ders kitaplarını da çalışmalarında göstermişlerdir.

1981-2010 yılları arasında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ile ilgili 85 tezin tespit edildiği başka bir çalışma ise Coşkun, Özçakmak ve Balcı (2011)'ya aittir.

Göçer vd. (2012) tarafından yapılan çalışmada alanla ilgili hazırlanan 223 kitap, 114 makale, 110 lisansüstü tez ve 123 bildiriye yer verilmiştir.

Kahrıman vd. (2013) tarafından yapılmış olan araştırmada 186 kitap, 155 makale, 174 lisansüstü tez, 229 seminer, kurultay, ve sempozyum bildirisi bulunmaktadır.

Büyükkız (2014)'in "Yabancılar Türkçe Öğretimi Alanında Hazırlanan Lisansüstü Tezler Üzerine Bir İnceleme" adlı çalışmasında 1981-2012 yılları arasını kapsayan 147lisansüstü tezi (125 yüksek lisans, 22 doktora) belirlenmiş ve bu tezler konu alanlarına göre gruplandırılarak incelenmiştir.

Yapılan çalışmaların yılları göz önüne alındığında güncel tez çalışmalarında geçen anahtar kelimelerin konu alanlarına göre sıklıklarının incelenmesinin araştırma konusu belirleyecek olan yüksek lisans-doktora tez yazarlarına ve alanla ilgili çalışma yapacaklara faydalı olacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ile ilgili olarak 2010-2017 yılları arasında tamamlanmış olan yüksek lisans ve doktora tez çalışmalarını anahtar kelimeler, yıllara oranla dağılımı ve konu alanları açısından analiz ederek genel bir değerlendirmeye varmaktır. Bu amaçla araştırmada şu sorulara yanıtlar aranmaya çalışılmıştır:

- 1) Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ile ilgili yazılmış olan tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?
- 2) 2010-2017 yılları arasında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kapsamında hazırlanan yüksek lisans ve doktora tezlerinde tez yazarlarınca belirtilen anahtar kelimeler nelerdir? Bu anahtar kelimelerin kullanılma sıklığı nedir?
- 3) Temel dil becerilerini konu alan yüksek lisans ve doktora tezlerinde geçen anahtar kelimeler nelerdir?

2010-2017 yılları arasında ilgili anabilim dalında hazırlanan yüksek lisans ve doktora tezlerinin taranarak yapıldığı bu araştırma birtakım sınırlıklara sahiptir:

- 1) Araştırma, YÖK Ulusal Tez Merkezinde yer alan "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi" ile ilgili olarak hazırlanmış erişime açık olan 2010-2017 yılları arasındaki tezler ile sınırlıdır. 2010 yılının başlangıç yılı olarak belirlenmesinin nedeni bu alanla ilgili çalışmaların bu yıldan itibaren yoğunluk göstermeye başlamasıdır.
- 2) Diğer bir kısıtlılık ise alanla ilgili hazırlanmış olan bazı tezlere ilişkin anahtar sözcüklere tez içerisinde yer verilmemiş olmasıdır. Bu durumdaki tezlerin doğru kategoriye yerleştirilmesi için teze ulaşılmaya çalışılmıştır. Ulaşılmayan tezler ise başlıklarından hareketle ilgili oldukları konu ve uygulama alanı (belirtilmişse) dikkate alınarak tasnif edilmeye çalışılmıştır.
- 3) 2010 ve 2017 yıllarına ait tezlerin bazılarının ise ilgili veri tabanına henüz tam olarak aktarılmamış olması da araştırmanın bir diğer sınırlılığıdır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırma verileri doküman analizi yöntemi ile sağlanmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgular hakkında, bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Verilerin Toplanması

Çalışmanın örneklemini YÖK Tez Merkezi'nde erişime açık olan 2010-2017 yılları arasındaki 178 yüksek lisans, 45 doktora tezi olmak üzere toplam 223 tez çalışması oluşturmaktadır. Çalışmanın 2010-2017 yılları arasını kapsamamasının nedeni olarak ise alanında yapılan tez çalışmalarının bu yıllar arasında yoğunluk kazanması olduğu söylenebilir. Güzel, (2003)'in yapmış olduğu çalışmada yer verilen "yeni bir araştırma alanı olan Yabancılara Türkçe öğretiminin ve bu alanda yapılan yayınların geçmişinin pek de geriye gitmediği bilinen bir gerçektir" düşüncesi de bu görüşü destekler niteliktedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ile ilgili birçok adlandırmanın kullanılması sebebiyle YÖK Ulusal Tez Merkezindeki tezlere "Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, yabancılara Türkçe öğretimi, ikinci dil olarak Türkçe öğretimi, Türkçenin eğitimi ve öğretimi, Türkçe öğretimi, Yabancılar için Türkçe öğretimi" gibi ifadeler kullanılarak ulaşılmaya çalışılmıştır.

Verilerin Analizi

Tezlerin yıllara göre dağılımları belirlenip tezlerde geçen anahtar kelimeler frekanslarıyla belirtilmiştir. Anahtar kelimelerden hareketle "Söz varlığı, dil bilgisi, kültür, deyim ve atasözleri, temel dil becerileri, Avrupa Ortak Çerçeve Programı, motivasyon-kaygı-uyum, dil öğrenme stratejileri, ders kitapları, materyal-oyun-etkinlik, ölçme-değerlendirme, öğretmen yeterlikleri, öğrenci özerkliği, yöntem-teknik, dünyada ve Türkiye'de Türkçe" şeklinde genel konu alanları belirlenmiştir. Tezlerde geçen tüm anahtar kelimeler uygun konu alanına göre tekrar kodlanarak bütün bir şekilde gösterilmeye çalışılmıştır. Temel dil becerileriyle ilgili yapılan tez çalışmalarında kullanılan anahtar kelimeler ise ayrıca gösterilmiştir. Elde edilen bulgular tablo ve grafiklerle de gösterilmiştir. Ayrıca 223 adet yüksek lisans ve doktora tezinin açık künyesi, çalışmanın kaynakçasında fazla yer tutmaması için verilmemiştir. Araştırmacılar YÖK Tez Tarama Sayfasından ilgili tezlere ulaşabilirler (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>).

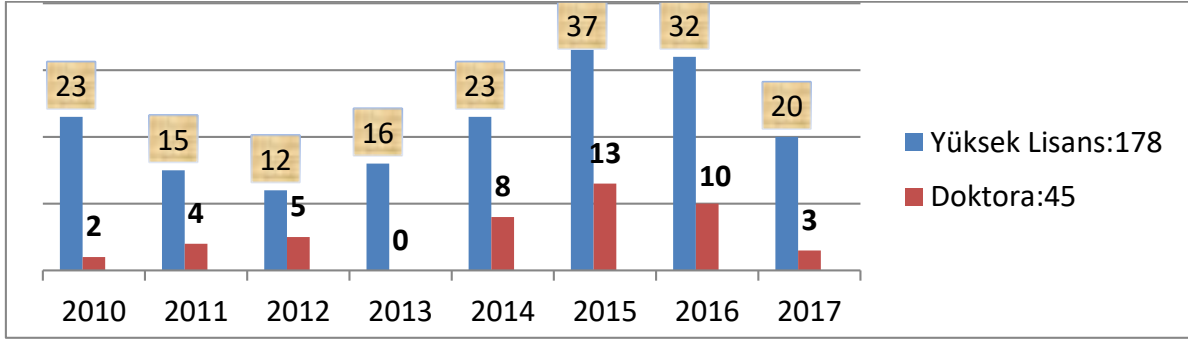
Bulgular

Araştırmada elde edilen bulgular üç başlık altında ele alınmıştır:

1) Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ile ilgili yazılmış olan tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?

Bu soruya ilişkin bulgular Tablo 1'de verilmiştir:

Tablo 1. 2010-2017 Yılları Arası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Lisansüstü Tezlerinin Yıllara Göre Dağılımı

Tablo 1 incelendiğinde tezlerin yıllara göre dağılımı var olan çalışma sayısı ile doğru orantılı olmadığı söylenebilir. Tablo 1’de olduğu gibi 2010 yılından 2017 yılına kadar olan tezlerden erişime açık olanların kendi içlerinde sayısal olarak tutarsızlık gösterdiği söylenebilir. Araştırmanın örneklemini oluşturan 223 âdet tamamlanmış tez çalışması içerisinde 2010-2017 yılları arasında en fazla tezin 2015 yılında yapıldığı ise diğer bulgular arasındadır. Bu durumun alanla ilgili çalışmaların gün geçtikçe artıyor olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Doktora tezlerinin yüksek lisans tezlerine oranla daha asgari düzeyde olması ise beklenen bir sonuçtur.

2) 2010-2017 yılları arasında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kapsamında hazırlanan yüksek lisans ve doktora tezlerinde yıllara göre kullanılan anahtar kelimeler ve kullanım sıklıkları nelerdir?

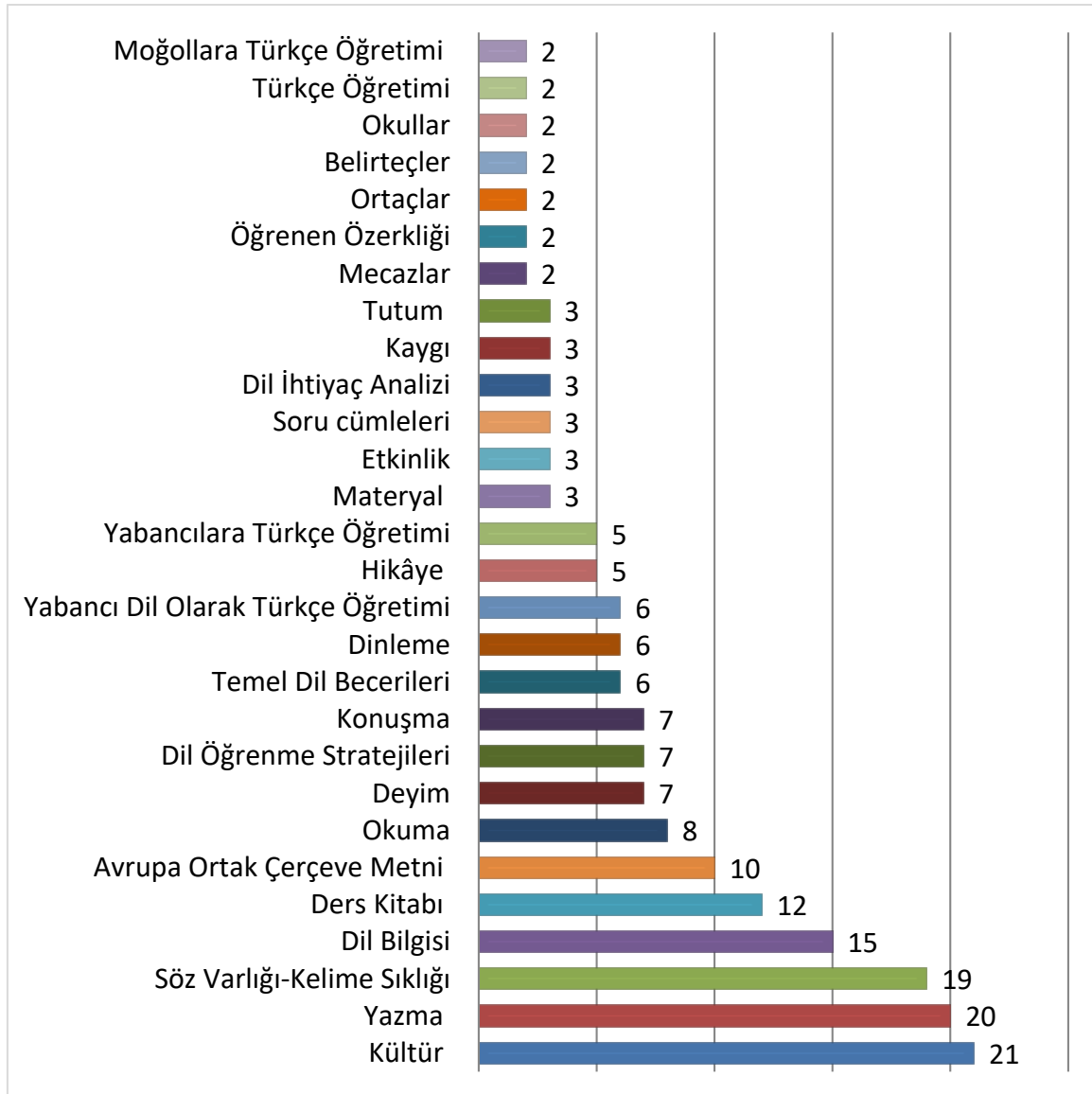
Tablo 2. (2010–2017 Yılları Arası) Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi ile İlgili Hazırlanan Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinde Yıllara Göre Kullanılan Anahtar Kelimeler

	Anahtar Kelimeler	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Frekans (f)
1	Kültür	3		2	1	2	5	5	3	<u>21</u>
2	Yazma	1	2		1	1	7	4	4	<u>20</u>
3	Söz Varlığı- Kelime Sıklığı		4	2		4	2	5	2	<u>19</u>
4	Dil Bilgisi	5	1	2	1		4	2		<u>15</u>
5	Ders Kitabı	1	2	2			2	5		<u>12</u>
6	Avrupa Ortak Çerçeve Metni	5		2			2	1		<u>10</u>
7	Okuma					2	3		3	<u>8</u>
8	Deyim	2		3		1		1		<u>7</u>
9	Dil Öğrenme Stratejileri					4	3			<u>7</u>
10	Konuşma				1	2	2	1	1	<u>7</u>
11	Temel Dil Becerileri	3		1		1			1	<u>6</u>
12	Dinleme					1	2	2	1	<u>6</u>
13	Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi							6		<u>6</u>
14	Hikâye	1				1			3	<u>5</u>
15	Yabancılar Türkçe Öğretimi							5		<u>5</u>
16	Materyal		1	1					1	<u>3</u>

17	Etkinlik	2	1						<u>3</u>
18	Soru cümleleri	1				1		1	<u>3</u>
19	Dil İhtiyaç Analizi			1				2	<u>3</u>
20	Kaygı					1		2	<u>3</u>
21	Tutum							3	<u>3</u>
22	Mecazlar	2							<u>2</u>
23	Öğrenen Özerkliği	1					1		<u>2</u>
24	Ortaçlar	1		1					<u>2</u>
25	Belirteçler	1				1			<u>2</u>
26	Okullar	1						1	<u>2</u>
27	Türkçe Öğretimi	1			1				<u>2</u>
28	Moğollara Türkçe Öğretimi						1	1	<u>2</u>
29	Öz Yeterlilik					1	1		<u>2</u>
30	Ürdün							2	<u>2</u>
31	Arap Öğrencilerin Karşılaştığı Zorluklar							2	<u>2</u>
32	Motivasyon							2	<u>2</u>
33	Yeni Yönelimler	1							<u>1</u>
34	Kıpçak		1						<u>1</u>
35	Anlama Etkinlikleri		1						<u>1</u>
36	Rica		1						<u>1</u>
37	Okuryazarlık							1	<u>1</u>
38	Türkçe-İngilizce Sözcükler		1						<u>1</u>
39	Beden Dili		1						<u>1</u>
40	Edatlar		1						<u>1</u>
41	Kip		1						<u>1</u>
42	Öğretmen Yeterlilikleri		1						<u>1</u>
43	Oyun		1						<u>1</u>
44	Kazak Türkçesi			1					<u>1</u>
45	Evrensel Dil bilgisi			1					<u>1</u>
46	Sadeleştirme Denemesi			1					<u>1</u>
47	Uyum Sorunları				1				<u>1</u>
48	Uluslararası İmaj				1				<u>1</u>
49	İran				1				<u>1</u>
50	Benzetim Tekniği				1				<u>1</u>
51	Dijital Hikâye					1			<u>1</u>
52	Ek Fiil					1			<u>1</u>
53	Ukrayna					1			<u>1</u>
54	Ölçme ve Değerlendirme					1			<u>1</u>
55	Zarf (Ulaç)					1			<u>1</u>

56	Sorular					1				<u>1</u>
57	Ödev					1				<u>1</u>
58	Yöntemler					1				<u>1</u>
59	Bosna					1				<u>1</u>
60	Telaffuz						1			<u>1</u>
61	Ninni						1			<u>1</u>
62	Tekerleme						1			<u>1</u>
63	Ders Dışı Öğrenme						1			<u>1</u>
64	Altay Dil Teorisi						1			<u>1</u>
65	Mesleki Dil Malzemesi						1			<u>1</u>
66	Sözlük						1			<u>1</u>
67	Atasözleri						1			<u>1</u>
68	Çekim Eki						1			<u>1</u>
69	Mobil Destekli Türkçe Öğretimi						1			<u>1</u>
70	Okuduğunu Anlama						1			<u>1</u>
71	İngilizlere Türkçe Öğretimi						1			<u>1</u>
72	Kavram Haritaları						1			<u>1</u>
73	Değerler Eğitimi						1			<u>1</u>
74	Dîvânü Lügâti't-Türk						1			<u>1</u>
75	Türkçe-Farsça Tamlamalar							1		<u>1</u>
76	Akademik Başarı							1		<u>1</u>
77	Ana Dili Arapça Olanlar							1		<u>1</u>
78	Yazım Yanlışları							1		<u>1</u>
79	Prozodi							1		<u>1</u>
80	Çince							1		<u>1</u>
81	Bağdaşıklık							1		<u>1</u>
82	Biçimbirim							1		<u>1</u>
83	Masal							1		<u>1</u>
84	Oyun Tasarımı							1		<u>1</u>
85	Göç							1		<u>1</u>
86	Eleştirel Düşünme							1		<u>1</u>
87	Drama							1		<u>1</u>
88	Söz Edimi							1		<u>1</u>
89	Kalıp Sözcükler							1		<u>1</u>
90	Kelime Bilgisi Ölçeği							1		<u>1</u>
91	Afrikalı Öğrenciler Öğrenme Düzeyleri							1		<u>1</u>
92	Görgü							1		<u>1</u>
93	Moğolca							1		<u>1</u>

94	Çağatay Türkçesi							1		<u>1</u>
95	Irak'ta Türkçe							1		<u>1</u>
96	Mukaddimetü'l-Edeb							1		<u>1</u>
97	İsim-Fiil							1		<u>1</u>
98	Yanlış Çözümlemesi								1	<u>1</u>
99	Hazırlıksız Konuşma								1	<u>1</u>
100	Geri Bildirim								1	<u>1</u>
101	Metinsellik Ölçütleri								1	<u>1</u>
102	Güney Kore								1	<u>1</u>
										Toplam:264

Tablo 2'de yüksek lisans ve doktora tezlerinde geçen tüm anahtar kelimeler yıllara göre kodlanarak kullanım sıklıklarını göstermek için frekans(f) ifadesi kullanılmıştır. 2010 yılından başlamak üzere 2017

yılına kadar kültür(21), yazma(20), söz varlığı(19), dil bilgisi(15), ders kitabı(12), Avrupa Ortak Çerçeve Metni(10), okuma(8), dil öğrenme stratejileri(7), konuşma(7), deyim(7), dinleme(6), temel dil becerileri(6), yabancı dil olarak Türkçe öğretimi(6), yabancılara Türkçe öğretimi(5), hikâye(5), kaygı(3), tutum(3), dil ihtiyaç analizi(3), soru cümleleri(3), etkinlik(3), materyal(3) anahtar kelimelerinin kullanıldığı görülmektedir.

Mecazlar(2), öğrenen özerkliği(2), Moğolca(2), öz yeterlilik(2), sıfatlar(2), etkin katılım(2), sorular(2), oyun(2), Türkçe yeterlilik(2), kip(2), dil ihtiyaç analizi(2),ölçme ve değerlendirme(2), yöntem(2), Arap öğrenciler(2) tezlerde yer alan diğer anahtar kelimeler olduğu belirlenmiştir.

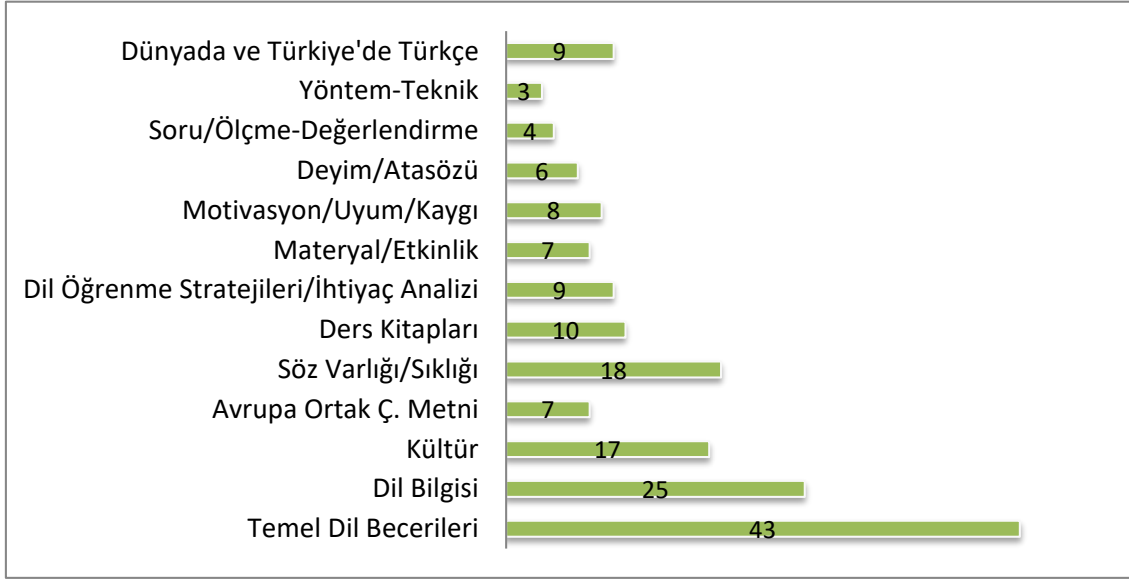
Avrupa dil kriterleri(1), öğretmen yeterliliği(1), hedef dile yönelik yeterlilik(1) kalıp sözler(1), yeni yönelimler(1), belirteç(1), Kıpçak(1), Güney Kore(1), Altay(1), Ukrayna(1), Afrikalı öğrenciler(1), Kazak Türkçesi(1), rica(1), Türkçe-İngilizce sözdeler(1), beden dili(1), edat(1), Avrupa dil kriterleri(1), Kazak(1), Irak'ta Türkçe(1), evrensel dil bilgisi(1), sadeleştirme(1), Ömer Seyfettin'in hikâyesi, uyum(1), ulusal imaj(1), İran(1), benzetim tekniği(1), dijital hikâye(1), ek fiil(1), kip(1), Ukrayna(1), Çince(1), Ürdün(1), bağdaşıklık(1), biçimbirim(1), geniş zaman(1), masal(1), tekerleme(1), oyun tasarımı(1), okul iklimi(1),eleştirel düşünme(1), drama(1), söz edimi(1), kelime bilgisi ölçeği(1), zarf(1), ödev(1), telaffuz(1), ninni(1), ders dışı öğrenme(1),mesleki dil malzemesi(1), sözlük(1), atasözü(1), çekim eki(1), sıklık(1), Mobil destekli Türkçe öğretimi(1), bilgisayar destekli prozodi(1),İngilizlere Türkçe öğretimi(1), kavram haritaları(1), değerler eğitimi(1), okuryazarlık(1), Dîvânü Lügâti't-Türk(1), Mukaddimetü'l-Edeb(1), Altay Dil Teorisi(1), Türkçe-Farsça tamlamalar(1), Çağatay Türkçesi(1), akademik başarı(1), yanlış çözümlenmesi(1), hazırlıksız konuşma(1), isim-fiil(1), göç(1) kelimelerinin ise tez çalışmalarında daha az kullanılmış olan anahtar kelimeler olduğu belirlenmiştir.

2010 yılında Avrupa Ortak Çerçeve Metni ve dil bilgisi, 2011'de söz varlığı/kelime sıklığı, 2012'de deyimler, 2013'de tüm anahtar kelimelerin 1 frekansı olmakla birlikte 2014'de sözcük öğretimi ve dil öğrenme stratejileri, 2015'de yazma, 2016'da yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ve 2017'de ise yazma anahtar kelime frekansının yüksek olduğu görülmektedir.

Yüksek lisans ve doktora tez çalışmalarında sıklıkla kullanılan kelimelerden hareketle 13 farklı konu alanı belirlenmiştir. Konu alanları "Söz varlığı, dil bilgisi, kültür, deyim ve atasözleri, temel dil becerileri, Avrupa Ortak Çerçeve Programı, motivasyon-kaygı-uyum, dil öğrenme stratejileri, ders kitapları, materyal-oyun-etkinlik, ölçme-değerlendirme, öğretmen yeterlikleri, öğrenci özerkliği, yöntem-tekni, Dünya'da ve Türkiye'de Türkçe" şeklindedir.

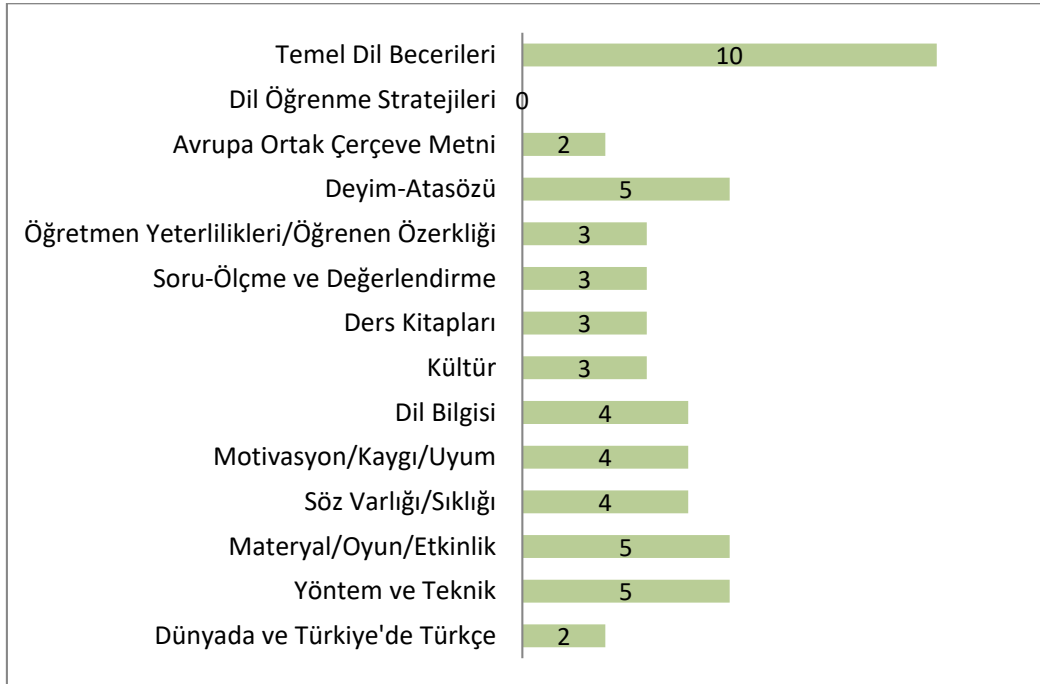
Yüksek lisans ve doktora tezlerinde geçen anahtar kelimeler konu alanlarına göre şu şekildedir:

Tablo 3. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Alanıyla İlgili Hazırlanan Yüksek Lisans Tezlerinin Konu Alanlarına Göre Dağılımı

Tezlerin konu dağılımlarına bakıldığında araştırmaya dâhil edilen yüksek lisans tezlerinde çoğunlukla araştırılan konuların “Temel dil becerileri, dil bilgisi, söz varlığı/sıklığı, kültür, ders kitapları” olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Alanıyla İlgili Hazırlanan Doktora Tezlerinin Konu Alanlarına Göre Dağılımı

Temel dil becerileri aynı sıklıkta kullanılmakla birlikte “deyim-atasözü, materyal-oyun-etkinlik, motivasyon” gibi konuların ise tamamlanmış doktora tezlerinde üzerinde çok durulduğu tespit edilmiştir. “Dil öğrenme stratejileri” ile ilgili doktora çalışmalarının ise yetersiz olduğu görülmektedir.

3) Temel dil becerilerini konu alan yüksek lisans ve doktora tezlerinde geçen anahtar kelimeler nelerdir?

Tablo 5’te temel dil becerilerini oluşturan dinleme, konuşma, okuma, yazma ve dil bilgisinin çalışıldığı tezlerde kullanılan anahtar kelimeler belirtilmiştir.

Tablo 5. Temel Dil Becerisiyle İlgili Kullanılan Anahtar Kelimeler

1)Okuma Becerisi Konulu Tezlerde Geçen Anahtar Kelimeler	
Dijital Hikâye	Tekerleme
Anlama-Anlatma Becerileri	Kalıp Sözcükler
Metin Sonu Soruları	Deyim-Atasözleri
Ders Kitapları	Sözcük Öğretimi
Hikâye	Değer Aktarımı
Masal	Masal-Ninni

Okuma becerisi konulu tezlerde “anlama-anlatma becerileri, ders kitapları, masal, tekerleme, deyim-atasözleri, değer aktarımı, ninni, metin sonu soruları, hikâye-dijital hikâye, kalıp sözcükler, sözcük öğretimi, masal” anahtar kelimeleri kullanıldığı görülmektedir.

2)Konuşma Becerisi Konulu Tezlerde Geçen Anahtar Kelimeler	
Dil bilgisi öğretimi	Tekerleme
Prozodi	Hazırlıksız Konuşmalar
Söz Edimi	Rica
Eleştirel Düşünme	Kültür

Konuşma becerisini konu alan tezlerde ise “dil bilgisi öğretimi, prozodi, söz edimi, eleştirel düşünme, tekerleme, hazırlıksız konuşmalar, rica, kültür” anahtar kelimelerinin kullanıldığı görülmektedir.

3)Yazma Becerisi Konulu Tezlerde Geçen Anahtar Kelimeler	
Anlam	Söz Varlığı
Kelime Öğretimi	Motivasyon
Öğretmen Yeterlilikleri	Akademik Başarı
Bağdaşıklık Öğeleri	A düzeyi(Bosna)

Yazma becerisini ele alan çalışmalarda yer alan anahtar kelimeler ise “anlam, kelime öğretimi, öğretmen yeterlilikleri, söz varlığı, motivasyon, akademik başarı, bağdaşıklık öğeleri” olarak belirlenmiştir.

4)Dinleme Becerisi Konulu Tezlerde Geçen Anahtar Kelimeler		
Kaygı	Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı	Dil Bilgisi

Dinleme becerisi konulu tezlerde çoğunlukla “kaygı, Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı, dil bilgisi” anahtar kelimelerinin kullanıldığı görülmektedir.

5) Dil Bilgisi Konulu Tezlerde Geçen Anahtar Kelimeler	
Ders Kitabı	Zamanlar
Sıfatlar	Ek fiil
Dil Bilgisi Karşılaştırma	Materyal
Ulaçlar(Zarflar)	Avrupa Ortak Çerçeve Metni
Ders dışı öğrenme	Biçimbirim
Kip	Kelime Grupları

Dil bilgisi konulu tez çalışmalarında “ders kitabı, sıfatlar, dil bilgisi karşılaştırma, ulaçlar (zarflar), ders dışı öğrenme, zamanlar, kip, ek fiil, materyal, Avrupa ortak çerçeve metni, biçimbirim, kelime grupları” anahtar kelimelerine rastlanılmıştır.

Sonuç ve Tartışma

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanıyla ilgili yazılmış yüksek lisans ve doktora tezlerine bakıldığında 2010-2017 yılları arasındaki 223 tezde 102 farklı anahtar kelimenin kullanıldığı görülmüştür. İncelenen tezler içerisinde 36 yüksek lisans tezi ve 3 doktora tezi olmak üzere 39 tezde anahtar kelimenin kullanılmadığı görülmüştür.

Son 7 yıl içerisinde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında hazırlanan tezlerde en çok kullanılan anahtar kelimenin “*kültür*” olduğu görülmüştür. Dil ve kültür ilişkisinin öneminden dolayı kültürün en çok araştırılan konu olduğu düşünülmektedir. Kültürden sonra tezlerde sıklıkla kullanılan ikinci anahtar kelimenin ise “*yazma becerisi ve söz varlığı*” olduğu belirlenmiştir.

“*Söz varlığı, dil bilgisi, ders kitabı, kültür*” anahtar kelimelerinin kullanım sıklık oranı yüksek anahtar kelimeler olduğu söylenebilir. Avrupa, Moğol, Arap, Çin, Afrika, Ürdün, Güney Kore, Kıpçak, İran, Kazak, Ukrayna, Altay dillerine yönelik konularının da çalışmalarda yer aldığı görülmektedir.

Veriler incelendiğinde Arap öğrencilerin dil sorunlarına yönelik yapılan tez çalışmalarının sayıca fazla olduğu görülmektedir. Bu durumun en büyük sebeplerinden biri olarak Suriyeli öğrencilere yönelik yapılan “*Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi*” (PICTES) olduğu

düşünülmektedir. Diğer dillere yönelik sorunların da araştırma konusu olarak seçilmesinin gerektiği düşünülmektedir.

Öğrenci yeterliliklerinin yanı sıra öğretmen yeterliliklerinin de tez konusu olarak seçildiği görülmektedir.

Türkçenin öğretimine yönelik dil öğrencileri için sözlük kullanımının önemli olduğu bilinmekle birlikte bu tür kullanıma yönelik tez çalışmaların sayısının az olduğu görülmüştür. Tez çalışmalarında deyimlerin sıklıkla konu edinildiği, buna karşın atasözlerinin ise ihmal edilen konular arasında olduğu tespit edilmiştir. Dilin söz varlığı açısından sadece deyimler değil atasözlerinin de öneminin büyük olduğu bilinen bir gerçektir.

Temel dil beceriyle ilgili olan yüksek lisans ve doktora tezlerine bakıldığında dinleme ve konuşma becerilerinin az çalışılmış olduğu yazma becerisinin ise diğer becerilere oranla daha ön planda olduğu anlaşılmaktadır. Erdem vd. (2015)'nin yapmış oldukları çalışmada, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde en çok yazma becerisi ve dil bilgisinin kullanıldığı belirtilmişti. Bu sonuç bu çalışma ile paralellik göstermektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında tez çalışması yapan yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin okuma becerisi konulu tezlerde masal, hikâye, tekerleme, ninni, metin sonu soruları, kalıp sözler, değer aktarımı konularına dikkat çekmek istedikleri anlaşılmaktadır. Okuma becerisinin yer aldığı tez çalışmalarının sayıca az olmasına rağmen (f:8), tamamlanmış yüksek lisans ve doktora tez çalışmalarında ele alınan konuların çeşitlilik gösterdiği elde edilen sonuçlar arasındadır.

Konuşma becerisinin tez çalışmalarındaki kullanım sıklık oranı Tablo 2'de 6 olarak gösterilmişti. Tablo 3'e bakıldığında konu seçiminde konuşma becerisinin tezlerde az tercih edilmesine rağmen toplamda 8 farklı konu çeşidinin (dil bilgisi öğretimi, prozodi, söz edimi, eleştirel düşünme, tekerleme, hazırlıksız konuşmalar, rica, kültür) kullanıldığı görülmektedir.

Yazma becerisinin sıklık oranının diğer becerilerden daha yüksek (f:20) olmasına karşın tezlerde toplamda 6 farklı konu çeşidinin kullanıldığı gözlemlenmiştir (anlam, kelime öğretimi, öğretmen yeterlilikleri, söz varlığı, isteklendirme, akademik başarı). Bu sonuçtan hareketle yüksek lisans ve doktora tez çalışmalarında yazma becerisinin niceliğinin çok olduğu, niteliğinin ise yeterli olmadığı söylenebilir. İncelenen tezler içerisinde motivasyon ile ilgili çalışmaların yazma becerisiyle ilgili yapılmış olduğu diğer becerilerde çalışılmamış olduğu fark edilmiştir.

Dinleme becerisinin tez çalışmalarındaki kullanım sıklık oranı 5 olarak belirlenmişti (Tablo 2), konu çeşitliliği açısından incelendiğinde ise tezlerde sadece 3 farklı dinleme becerisi konusunun çalışıldığı görülmektedir (kaygı, Türkçe öğretimi, dil bilgisi). Dinleme becerisine yönelik çalışmaların hem nicelik hem de nitelik olarak artırılması gerektiği düşünülmektedir.

Dil bilgisinin yüksek lisans ve doktora tezlerinde son 7 yılda 14 defa geçtiği görülmektedir. Konu çeşitliliğine bakıldığında ise dil bilgisi konulu tezlerde 12 farklı konunun çalışıldığı görülmektedir (ders kitabı, sıfatlar, dil bilgisi karşılaştırma, ulaçlar(zarflar), ders dışı öğrenme, zamanlar, kip, ek fiil, materyal, Avrupa ortak çerçeve metni, biçimbirim, kelime grupları). Nicelik ve nitelik bakımından dil bilgisi konusu tutarlılık göstermiş olsa da dil bilgisiyle ilgili daha sınırlandırılmış özel başlıkların çalışılması gerektiği söylenebilir.

Araştırmacıların ders kitaplarını çoğunlukla dil bilgisi ve okuma becerisi açıdan inceledikleri görülmektedir.

Öneriler

► Yüksek lisans ve doktora tez yazarlarının var olan çalışmaları göz önüne alarak alanla ilgili üzerinde daha az çalışma yapılmış hususları belirlemeleri gerekmektedir.

- ▶ Teknoloji çağının getirdiği yeniliklerin dil öğretiminde kolaylık sağlaması adına teknoloji ve dil öğretimi konulu çalışmaların sayısının artması gerektiği düşünülmektedir.
- ▶ Dil öğretiminde önemli bir paya sahip olan öğretmen soruları, öğrenci cevapları ve öğretmen dönütlerinin de incelenmesi gerektiği söylenebilir.
- ▶ Yapılacak yeni çalışmalarda atasözleri öğretimine yer verilmesinin gerektiği düşünülmektedir. Kültür aktarımında kalıp sözler ve deyimler kadar atasözlerinin de öneme sahip olduğu unutulmamalıdır.
- ▶ Çalışmalar incelendiğinde etkinliklere yönelik tezlerin yetersiz olduğu, ders içi ve ders dışı etkinliklerle ilgili çalışmaların yapılması gerektiği düşünülmektedir.
- ▶ Yüksek lisans tezlerinde sıklıkla çalışılan “temel dil becerileri, dil bilgisi, söz varlığı/sıklığı, kültür, ders kitapları”; doktora tezlerinde sıklıkla çalışılan “temel dil becerileri, deyim, materyal-oyun-etkinlik, motivasyon” gibi konuların dışındaki alanlara da ilgi gösterilmelidir.
- ▶ Edindiğimiz ilk beceri olmasına rağmen araştırmalarda sonlarda tercih edilen dinleme üzerine çalışmaların sayısı arttırılmalıdır.
- ▶ Okumaya yönelik olarak sadeleştirme uyarlamasının her düzey için yapılması öğrenciler için faydalı olacaktır.
- ▶ Öğretmen soruları, öğrenci dönütlerinin incelendiği söylem çözümlemesinin de yazım çözümlemesi kadar önemli olduğu söylenebilir. Sınıf içi söylem çözümlemesi çalışmalarının alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
- ▶ Öğrenci sorunları ile birlikte öğretici sorunlarının da irdelendiği çalışmalar yapılabilir.
- ▶ Temel becerilerin kazanımlarını konu alan ölçeklerin geliştirilmesi veya uyarlanması üzerine çalışmaların sayısı artırılmalıdır.
- ▶ Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde “*Akademik Türkçe*” konusunun yüksek lisans ve doktora tezlerinde üzerinde durulması gereken bir husus olarak düşünülmelidir.
- ▶ “Türkçenin öğretimi, Yabancılara Türkçe Öğretimi, Türkçenin Yabancılara Öğretimi, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi” şeklinde çeşitlilik gösteren alan isminin ortak bir isimde toplanmasının uygun olacağı düşünülmektedir. Öğrencinin yabancı olduğunu vurgulamak yerine dilin yabancı olduğunu vurgulamak gerekir düşüncesiyle “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi” şeklinde ortak bir adlandırma kullanılabilir.
- ▶ Türkçenin öğretimi için hazırlanan her bir çalışma bir emek ürünüdür. Bu alandaki başarının ve Türkçenin hem dünyada hem de Türkiye’de yaygınlaşması için etkili olabilecek yeni uygulamaların varlığı da istenilen bir durumdur.

Kaynakça / References

Bayraktar, N. (2003). Yabancılara Türkçe Öğretiminin Tarihsel Gelişimi. *Dil Dergisi*, 119: 58-71.

Büyükkiz, K. (2014). Yabancılara Türkçe Öğretimi Alanında Hazırlanan Lisansüstü Tezler Üzerine Bir İnceleme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11/25, 203-213.

Coşkun, E.; Özçakmak, H. & Balcı, A. (2012). Türkçe Eğitiminde Eğilimler: 1981-2010 Yılları Arasında Yapılan Tezler Üzerine Bir Meta-Analiz Çalışması. *Türkçenin Eğitimi Öğretimi Üzerine Çalışmalar*, (Ed: E. Yılmaz, M. Gedizli, E. Özcan ve Y. Koçmar, Pegem Akademi, Ankara.

Demircan, Ö. & Ersözden, A. (1990). Türkçe Öğretimi Kaynakçası. *I. Dilbilim Sempozyumu Bildirileri*, 17-18 Mayıs 1990, s. 267-291. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.

Erdem, İ. (2009). Yabancılara Türkçe Öğretimiyle İlgili Bir Kaynakça Denemesi. *Turkish Studies*, 4/3, 888-937.

Erdem, M. D.; Gün, M.; Şengül, M. & Özkan, E. (2015). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Alanında Yazılmış Bilimsel Makalelerde Geçen Anahtar Sözcüklere İlişkin Bir İçerik Analizi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3/41, 213-237.

Göçer, A. & Moğul, S. (2011). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi İle İlgili Çalışmalara Genel Bir Bakış. *Turkish Studies*, volume, 6/3yaz, 797-810.

Göçer, A.; Tabak, G. & Coşkun, A. (2012). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Kaynakçası. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi (TÜBAR)*, (32), 73-126.

Güzel, A. (2003). Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Bölümlerinde Kurulması Gerekli Görülen Anabilim Dalları Hakkında Yeni Projelerimiz. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 13, 13-86.

Kahriman, R.; Dağtaş, A.; Çapoğlu, E. & Ateşal, Z. (2013). Yabancılara Türkçe Öğretimi Kaynakçası, *Türk Dergisi*, 1, 80-132.

Mert, O. (2002). Türkçenin Eğitim ve Öğretimi Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 19, 349-381.

Sevim, O. & İşcan, A. (2012). Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Alanında Yapılan Yüksek Lisans Tezlerinde Geçen Anahtar Kelimelere Dönük Bir İçerik Analizi. *Turkish Studies*, 7(1), 1863-1873.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.